

Regeling der werkzaamheden.

De heer **Cremers** : Dan zie ik van het woord af, Mijnheer de Voorzitter.

De **Voorzitter** : De Voorzitter heeft voorgesteld om de wetsontwerpen, die heden zijn opgenoemd, als van de Tweede Kamer ingekomen, te verzenden naar de afdelingen. In dat voorstel wordt door mij geen verandering gebragt; ik zal het nu aan de stemming onderwerpen. Mogt het worden verworpen, dan eerst zal ik het voorstel van den heer van Rhemen van Rhemenshuizen in omvraag brengen.

De beraadslaging wordt gesloten.

Het voorstel van den Voorzitter wordt aangenomen met 17 tegen 11 stemmen.

Voor hebben gestemd de heeren: van Andringa de Kempenaer, Bosch van Drakestein, Blankenheym, Boreel van Hogelanden, van Meeuwen, van Aylva van Pallandt, van der Lek de Clercq, Verschoor, Hengst, van Beeck Vollenhoven, Cost Jordens, Tonckens, van Eysinga, Smit, van Sasse van Ysselt, Cremers en de Voorzitter.

Tegen hebben gestemd de heeren: van Nispen van Pannerden, Hartsen, Taets van Amerongen, van Heeckeren van Wassenaer, de Vos van Steenwijk, Franssen van de Putte, van Rhemen van Rhemenshuizen, Schimmelpenninck van der Oije, Messchert van Vollenhoven, Nobel en Viruly.

Door den uitslag dezer stemming is het voorstel, gedaan door den heer van Rhemen van Rhemenshuizen, vervallen.

De **Voorzitter** deelt nog mede:

1°. dat de Commissie voor de Verzoekschriften den heer Hengst tot haren voorzitter heeft benoemd;

2°. dat de Commissien van Rapporteurs gereed zijn met hare *Verslagen* over de navolgende wetsontwerpen:

a. tot verhooging van hoofdstuk VI der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1864 (nieuw droogdok te Willemsoord); tot vaststelling van de begrooting wegens den arbeid der gevangenen over 1865;

tot wijziging van hoofdstuk IV A der Staatsbegrooting voor 1863, en

b. tot onteigening van een perceel ten behoeve van het dempen van eene sloot langs de Schelpenlaan te 's Gravenhage; tot onteigening van perceelen ten behoeve van de verbredening der Hoenderstraat te Maastricht;

tot onteigening van perceelen ten behoeve van den aanleg van een spoorweg van Groningen naar Winschoten; tot wijziging van de begrooting der Algemeene Landsdrukkerij, dienst 1863;

tot vaststelling van de begrooting voor de gestichten te Ommereschans en te Veenhuizen, dienst 1865, en tot verandering der grensscheiding tusschen de gemeenten St. Oedenrode en Schijndel.

Deze verslagen zullen worden gedrukt en rondgedeeld, terwijl de beraadslaging over de sub a genoemde drie wetsontwerpen zal worden gehouden op aanstaanden Vrijdag, den 16den December, des namiddags ten 2 ure, en over de sub b genoemde vijf wetsontwerpen op Maandag, den 19den December, des namiddags ten 2 ure.

Niets meer voor heden aan de orde zijnde, wordt de Vergadering gescheiden.

AANWIJZING van veranderingen in het ontwerp van wet tot vaststelling van het Vde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1865 (Departement van Binnenlandsche Zaken).

Iste AFDEELING.

Art. 2. Het cijfer van het artikel verhoogd met f 7000, en

alzoogesteld op f 144 000, waardoor het bedrag der afdeling wordt f 192 500.

Vide AFDEELING.

Art. 66. Het cijfer van het artikel verminderd met f 1250, en alzoogesteld op f 96 500.

Art. 68. Het cijfer van het artikel verhoogd met f 1700, en alzoogesteld op f 53 250.

Art. 70. Het cijfer van het artikel verminderd met f 4300, en alzoogesteld op f 10 000.

Art. 80. Het cijfer van het artikel verhoogd met f 50 000, en alzoogesteld op f 290 515.

Art. 84. De slotwoorden van het artikel, *de tweede Lingesluis*, vervallen. Daarvoor komen in de plaats de woorden: »het stoomgemaal te Steenenhoek."

Art. 91. Het woord *Memorie* vervalt, en in stede daarvan het bedrag, ad f 101 250 vastgesteld.

Het cijfer der afdeling bedraagt alsnu f 20 136 254,61.

VIIde AFDEELING.

Art. 97. Het cijfer van het artikel verhoogd met f 2800, en alzoogesteld op f 106 260.

Art. 106. De woorden: *gymnasia en het athenaeum te Maastricht* vervallen. In stede daarvan te lezen: »en gymnasien, en voor het bouwen van een gymnasium te Groningen."

Het cijfer van het artikel verhoogd met f 28 000, en alzoogesteld op f 73 498.

Art. 122. Het cijfer van het artikel verhoogd met f 15 000, en alzoogesteld op f 90 000.

Het cijfer der afdeling bedraagt alsnu f 1 236 294,90.

VIIIste AFDEELING.

Art. 148. Het cijfer van het artikel verhoogd met f 1650, en alzoogesteld op f 3150, waardoor het bedrag der afdeling wordt f 151 070.

XIde AFDEELING.

Art. 181. Het cijfer van het artikel verhoogd met f 5000, en alzoogesteld op f 6800, waardoor het bedrag der afdeling wordt f 99 750.

Het eindcijfer van het hoofdstuk bedraagt alsnu f 23 711 995,17 (*drie en twintig millioen zeven honderd elf duizend negen honderd vijf en negentig gulden zeventien cents*).

VERSLAGEN, UITGEBRAGT IN DE ZITTING VAN 14 DECEMBER.

VERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS omtrent het wets-ontwerp tot verhooging van het VIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1864 (*nieuw droog dok te Willemsoord*).

1. Door sommige leden werd bij den aanvang van het onderzoek in de afdelingen van dit wets-ontwerp te kennen gegeven, dat zij niet zonder eenige bevreemding nu reeds de aanbesteding hadden zien aangekondigd van werken, die eerst een uitvloei kunnen worden van dit ontwerp als het door de beide Kamers zal zijn aangenomen. Naar hun oordeel was het om verschillende redenen minder goed te keuren, dat de Regering zich den schijn gaf van op de beslissingen der Eerste Kamer vooruit te loopen,

5DE ZITTING. — 14 DECEMBER.

zoowel met het oog op de verhouding jegens de Kamer, als op de verhouding waarin de Minister tegenover den aannemer kan gebragt worden, indien dit wetsvoorstel eventueel niet door de Eerste Kamer werd goedgekeurd.

2. Zeer vele leden, die in hetgeen met het dok te Willemsoord tot nu toe was voorgevallen eene bevestiging zagen van wat zij steeds gevreesd hadden, achtten het vooral nu nog meer bedenkelijk, om tot nieuwe uitgaven over te gaan, voor een werk dat reeds zoo veel aan den Staat gekost heeft, waaromtrent nog altijd onzekerheid bestaat, of het wel ooit tot een goed einde gebragt zal worden, en of dien ten gevolge de thans op nieuw gevraagde sommen niet weder vruchteloos zullen zijn.

Sommigen maakten de opmerking, dat in de over deze zaak door de Regering overgelegde memorien en stukken geen volledige overeenstemming bestaat, en deze leden blijven van oordeel, dat de bezwaren, welke de voltooiing van het dok te Willemsoord in den weg stonden — zij wilden niet beslissen of zij ontstaan waren enkel uit het terrein, of uit de wijze van constructie, — ook nu nog bestaan. Lag de oorzaak van den ondervonden tegenspoed in het terrein zelf, dan zeer zeker was bij elken nieuwen hoogen vloed nieuwe tegenspoed te wachten; in beide gevallen vreesden die leden, dat de nieuwe uitgaven evenmin het doel treffen zullen als vroeger, terwijl de bruikbaarheid en de diepte van het dok bovendien door de voorgestelde maatregelen schijnen te verminderen.

Men had daarom gaarne nog meer licht over deze zaak verspreid gezien en meer bijzonder over de wijze, waarop men de bestaande gebreken hoopt te herstellen, en over de zekerheid van eenen goeden uitslag. Aan vele leden toch scheen het toe, dat en in de einduitspraak der commissie van 22 Februarij 1864, en in de verzekeringen des Ministers, zelve, ondanks de gunstigste verwachtingen, nog veel twijfel doorstraalt over een goeden uitslag. Ernstig drong men er dan ook bij de Regering op aan, dat zij in overweging nemen mogt om in de behoefte te voorzien door den aanleg van drijvende dokken.

3. Onderscheidene leden die na de grootere sommen, welke reeds aan het dok te Willemsoord waren besteed, deze aangevraagde gelden ongaarne aan de Regering zouden onthouden, en ook nu nogmaals wilden berusten bij de uitspraken van deskundigen, waren toch ook van gevoelen, dat de Minister thans, voor het geval dat ook deze proef mogt mislukken, doorvoorafgaande berekening van kosten als anderzins, zich gereed moest maken om over te gaan tot den aanleg van een drijvend dok. Op Java schijnt de Regering met vrucht zoodanige dokken aan te wenden, en men meende dat de ondervinding ook elders de drijvende dokken gunstig was. De uitgaven, daarvoor vereischt, zouden dan wel is waar hooger zijn dan die welke bij dit ontwerp weder worden aangevraagd, doch de uitkomsten waren zekerder te achten, en men kon vooraf berekenen de hoegrootheid van het geheele benodigde cijfer. Men had vroeger steeds het denkbeeld van een drijvend dok te Willemsoord bestreden, op grond dat aldaar geen plaats gevonden werd; doch die bedenking scheen minder gegrond, zoolang niet was opgehelderd waarom het natte dok, dat den toegang verleent tot de drooge dokken, en dus wel geen minderen diepgang hebben zal, geen geschikte plaats zou opleveren voor een drijvend dok. Enkele leden waren ook van meening, dat zoodanig drijvend dok in den put van het geprojecteerde vaste dok zou kunnen worden geplaatst, indien namelijk de oorspronkelijke constructie het optrekken der muren gedoogt voor het geval dat men meer diepgang noodig mogt hebben.

Aldus vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs, den 14den December 1864.

VAN SASSE VAN YSSELT.
CREMERS.
VAN ANDRINGA DE KEMPENAER.
HARTSEN.

VERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPOORTEURS
over het wets-ontwerp tot vaststelling der begrooting wegens
den arbeid der gevangenen voor 1865.

Er zijn geen aanmerkingen tegen dit ontwerp van wet gemaakt.

Aldus vastgesteld in de Commissie van Rapporteurs, den 14den December 1864.

VAN SASSE VAN YSSELT.
CREMERS.
VAN ANDRINGA DE KEMPENAER.
HARTSEN.

VERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPOORTEURS
over het wets-ontwerp tot wijziging van hoofdstuk IV A
der Staatsbegrooting voor 1863.

Het onderzoek van dit wets-ontwerp in de afdeelingen gaf geen aanleiding tot aanmerkingen.

Aldus vastgesteld in de Commissie van Rapporteurs, den 14den December 1864.

VAN SASSE VAN YSSELT.
CREMERS.
VAN ANDRINGA DE KEMPENAER.
HARTSEN.

VERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPOORTEURS
over het wets-ontwerp tot onteigening van een perceel ten
behoefte van het dempen der sloot langs de Schelpentlaan
te 's Gravenhage.

Omtrent dit wets-ontwerp zijn in de afdeelingen geene aanmerkingen gevallen.

Aldus vastgesteld in de Commissie van Rapporteurs, den 14den December 1864.

HENGST.
CREMERS.
VAN ANDRINGA DE KEMPENAER.
VAN EYSINGA.

VERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPOORTEURS
omtrent het wets-ontwerp tot onteigening van perceelen ten
behoefte van de verbreding der Hoenderstraat te Maastricht.

Tegen dit wets-ontwerp zijn geene bedenkingen in de afdeelingen gerezen.

Aldus vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs, den 14den December 1864.

HENGST.
CREMERS.
VAN ANDRINGA DE KEMPENAER.
VAN EYSINGA.

VERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPOORTEURS
nopens het wets-ontwerp tot onteigening van perceelen ten
behoefte van den spoorweg van Groningen naar Winschoten.

Men heeft tegen dit ontwerp van wet geene aanmerkingen gemaakt.

Aldus vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs, den 14den December 1864.

HENGST.
CREMERS.
VAN ANDRINGA DE KEMPENAER.
VAN EYSINGA.